

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

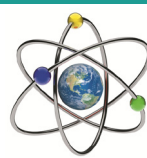
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 422 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhammedova Muhlisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текстоворждении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
Yakubjonov Xasan Qahramonovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
Umarov Xusniddin Egamboyevich	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
Sodikova Makhliyo	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
A'zamov Inom Salimjonovich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
Abidjanova Vasila To'likinovna	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
Prenova Gulsara Barlikbayevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
Meyliqulova Manzura Abdullayevna	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
Ne'matova Zarina Furqat qizi	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
Kamolova Nargiza Ibragimovna	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
Малдыбаев Куандик Бекбауович	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development	155
Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
Икрамова Мунира Маруфжановна	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
Kazakov Shavkat Norgobilovich	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
Shadiyev Feruz Djaxonovich	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
Xolmuxamedova Zilola Azimovna	
PIRLS xalqaro baholash dasturida matn bilan ishlashning asosiy turlari va ularni boshlang'ich ta'limda qo'llash metodikasi	178
Yusupova Gulshiraxan Zinatdinovna	
Ona tili ta'limida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish orqali o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish	183
Toshmatova Yulduz Olloqulovna	
Kompetentlikka asoslangan ta'limda pedagogning kasbiy madaniyatining o'rni	190
Xojamov Ilhomjon Rahmonaliyevich	

Boshlang'ich ta'limda darslik va o'quv lug'atlari integratsiyasi asosida o'quvchilarning lingvistik-kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	195
Ergasheva Tuyg'unoy Shavkatjon qizi	
Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining raqamli-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ-metodik modelini takomillashtirish	201
Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi	
Raqamli ta'lim nazariyasi va metodikasi asosida oliy ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyatini takomillashtirish.....	209
Choriyeva Lobar Fayzullo qizi, Safarov Azamat Rasul o'g'li	
Inklyuziv ta'limda o'quvchilarning individual ehtiyojlarini aniqlash va ularga mos pedagogik yondashuvlarni tashkil etish	214
Avazova Ozoda Ashurali qizi	
Integrativ yondashuv asosida talabalarining kreativ faoliyatini rivojlantirishning pedagogik texnologiyalari ...	219
Abdusabirova Laylo Azizjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining imloviy savodxonligini oshirish usullari	224
Ashurova Zilolaxon Baxodir qizi	
Boshlang'ich ta'limda Jeopardylabs platformasi asosidagi o'yin-topshiriqlarning dars samaradorligidagi ahamiyati.....	229
Atayeva Baxrinisa Abduvaxidovna	
Tasviriy san'at talabalarida perseptiv qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	233
Bazarova Muyassarxon Maxamadyusubovna	
What Trainee English Teachers Notice in AI-Generated Assessment Tools: Fault Detection in Two Tesol Cohorts	238
Dildora Kdirbayeva	
Zamonaviy didaktik vositalar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmi.....	246
Ergasheva Ma'mura Suyunovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Ilk qadam" milliy o'quv dasturi asosida bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashning pedagogik asoslari.....	250
Ergasheva Umrinisso Komilovna	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari ...	254
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Parent Preparation for Meaningful Participation in Inclusive Education.....	258
Muazzam Bakhtierovna Abdurakhmanova	
Oliy ta'limning nofilologik yo'nalishlarida til ta'limi darsliklari mazmunini bosqichma-bosqich loyihalash	262
Muxamedova Muhlisa Avazjon qizi	
Interyer dizayn ta'limida sun'iy intellekt: bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	268
Rustamov Kamoliddin Ziyodulla o'g'li	
Differences Between Professional and Amateur Boxing	273
Shuhrat Dilmuradov	
Лингводидактический потенциал интерактивного обучения в развитии речевой компетенции пятиклассников.....	277
Ергашева Эльвира Владимировна	
Теория, метод и профессиональное действие: пути модернизации дисциплины "Методика преподавания родного языка" в педагогическом вузе.....	281
Шоира Баймурадовна Бабаева	
Yozma nutq kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan kognitiv-grafomotor mashqlar tizimi	285
Rashidova Saida Ravshonbek qizi	
4-sinf o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	289
To'xtaxo'jayeva Shaxnoza Muhammadumar qizi	

Ingliz tilini o'qitishda formativ baholash tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari	294
<i>Allayarova Muhabbat Xudayarovna</i>	
Pedagogical Conditions for Establishing an Integrative Approach to Developing Students' Didactic Competence	300
<i>Orazova F. O.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida empatik liderlikka asoslangan boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	306
<i>Umarova Moxinur Shukuroxunovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining pedagogik faoliyatini metodik loyihalashning zamonaviy holati va mavjud muammolari.....	312
<i>Temirova Shahloxon Xoshimjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida lingvistik tafakkurni rivojlantirishning kognitiv-lingvodidaktik asoslari	317
<i>Abdullayeva Dilovar Bahrullayevna</i>	
"Avesto" ta'limotida ma'naviy-axloqiy qarashlarning pedagogik xususiyatlari	321
<i>Aliyev Islambek Tursinbayevich, Ibragimova Farangiza Oybekjon qizi</i>	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni shakllantirishning ilmiy – pedagogik asoslari	326
<i>Begmatova Nasiba Safarbayevna</i>	
Fizikadan nostandart va olimpiada masalalarini yechish orqali o'quvchilarning muhandislik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi.....	330
<i>Jo'rayev Farxod Isroilovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda divergent-kasbiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishda kreativ yondashuvning didaktik imkoniyatlari.....	338
<i>Xolbo'tayeva Dilfuza Usmon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida vaqtni boshqarish kompetensiyalarini shakllantirishda mustaqil ta'lim topshiriqlarining pedagogik imkoniyatlari.....	346
<i>Norova Nargiza Xalमत qizi</i>	
Katta yoshdagi ayollarda metabolik salomatlikni yaxshilashga yo'naltirilgan sog'lomlashtiruvchi jismoniy mashg'ulotlar metodikasi	350
<i>Ruziyeva Raxima Bobojonovna</i>	
Technology-Integrated English Writing Instruction: a Tpack-Based Approach to Competence Development.....	357
<i>Omonova Maftuna Shermatovna</i>	
Disleksiyali o'quvchilar bilan individual ishlashning psixologik-pedagogik asoslari	362
<i>Toshpo'latova Go'zal Fayzullo qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini jismoniy va ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda o'lkashunoslik-turistik faoliyatning integrativ pedagogik modeli (Qashqadaryo viloyati misolida).....	366
<i>Yodgorov Mansurjon Abduraximovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan ingliz tili ta'limida foydalanishning ahamiyati	372
<i>Buriyeva Zarnigor Tolibjonovna</i>	
Ko'p qirrali figuralarni o'rgatishda raqamli platformalardan yoki dasturlardan o'rganish metodikasi	376
<i>Uraimova Durdona Baxodirjon qizi</i>	
O'zbekiston va Amerika Qo'shma Shtatlari ta'lim tizimida maktab boshqaruvining innovatsion mexanizmlarini qiyosiy tahlil qilish	381
<i>Jamolov Fazliddin Nuriddin o'g'li</i>	
Sun'iy intellektli o'quv vositalarini yaratuvchi ta'lim muhitlarining qiyosiy tahlili.....	387
<i>Sadikova Dilshoda Aminjon qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarida mediatarbiya orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi...	392
<i>Umirzoqova Malika Mamadi qizi</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarining liderlik kompetentligini raqamli kollaborativ faoliyatda rivojlantirish bo'yicha xorijiy yondashuvlar.....	397
<i>Sanayeva Sogdiana Ziyadullayevna</i>	

Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli ijodkorlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	403
Sotbarova Dिल्фуза İlhom qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida produktiv muloqot ko'nikmalarini akmeologik yondashuv va storytelling texnologiyasi asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	409
Turdiyeva Feruza Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida individual yondashuvning yetishmasligi va ta'lim sifatiga ta'siri.....	417
Xushnazarova Ma'mura Nodirovna, Mannopova Nilufar Ziyovuddin qizi	

KASBIY TA'LIM O'QUVCHILARINING LIDERLIK KOMPETENTLIGINI RAQAMLI KOLLABORATIV FAOLIYATDA RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY YONDASHUVLAR

Sanayeva Sogdiana Ziyadullayevna

Mustaqil tadqiqotchi

sogdianasanaeva@gmail.com

ORCID: 0009-0004-2585-4931

Annotatsiya: Mazkur maqolada kasbiy ta'lim o'quvchilarining liderlik kompetentligini rivojlantirishga oid xorijiy yondashuvlar qiyosiy-pedagogik tahlil va kontent-tahlil asosida o'rganilgan. Yaponiya, Singapur va AQSh ta'lim tajribasida qo'llaniladigan amaliy mas'uliyat mexanizmlari taqsimlangan liderlik, o'zaro baholash hamda ta'lim faoliyatini hamkorlikda boshqarish yondashuvlari bilan qiyoslangan. Liderlik vazifalarining navbatma-navbat bajarilishi o'quvchilarda tashabbuskorlik, faoliyatni muvofiqlashtirish, jamoada hamkorlik qilish va jamoaviy qarorlar uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olish tajribasini kengaytirishi asoslab berilgan. Raqamli muhitdagi faollikni baholash jarayonida o'quvchilarning raqamli tayyorgarlik darajasini hisobga olish zarurligi aniqlangan. Tadqiqot natijasida kasbiy muammoli topshiriqlar, rotatsion liderlik, o'zaro baholash va raqamli refleksiyaning integratsiyalash asosida liderlik kompetentligini rivojlantirishga qaratilgan metodik yechim taklif etilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy ta'lim, liderlik kompetentligi, raqamli hamkorlik, rotatsion liderlik, o'zaro baholash, refleksiya.

Abstract: This article examines international approaches to developing leadership competence among vocational education students through comparative pedagogical analysis and content analysis. Practices of assigning practical responsibility in the educational systems of Japan, Singapore, and the United States are compared with approaches based on distributed leadership, peer assessment, and collaborative management of learning activities. The findings substantiate that rotating leadership responsibilities broadens students' experience in demonstrating initiative, coordinating activities, collaborating within teams, and assuming responsibility for collective decision-making. The study also highlights the need to consider students' level of digital readiness when assessing their participation in digital learning environments. Based on the findings, a methodological solution is proposed that integrates professionally oriented problem-based tasks, rotational leadership, peer assessment, and digital reflection to develop students' leadership competence.

Key words: vocational education, leadership competence, digital collaboration, rotational leadership, peer assessment, reflection.

Аннотация: В статье на основе сравнительно-педагогического и контент-анализа исследованы зарубежные подходы к развитию лидерской компетентности учащихся профессионального образования. Опыт практической ответственности, применяемый в образовательных системах Японии, Сингапура и США, сопоставлен с подходами распределённого лидерства, взаимного оценивания и совместного управления образовательной деятельностью. Обосновано, что поочерёдное выполнение лидерских функций способствует расширению опыта учащихся в проявлении инициативы, координации деятельности, командном взаимодействии и принятии ответственности за коллективные решения. Установлена необходимость учитывать уровень цифровой подготовленности учащихся при оценивании их активности в цифровой среде. По результатам исследования предложено методическое решение, направленное на развитие лидерской компетентности посредством интеграции профессионально ориентированных проблемных заданий, ротационного лидерства, взаимного оценивания и цифровой рефлексии.

Ключевые слова: профессиональное образование, лидерская компетентность, цифровое сотрудничество, ротационное лидерство, взаимное оценивание, рефлексия.

KIRISH

Kasbiy ta'lim bitiruvchisi ish jarayonida mutaxassislik bilimini jamoaviy faoliyat bilan bog'lay olishi kerak. Kasbiy vazifani bajarishda muammoni tahlil qilish, hamkasblar bilan kelishish, ishni muvofiqlashtirish va qaror natijasi uchun mas'uliyat olish talab etiladi. OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti)ning PISA-VET - Vocational Education and Training (kasbiy ta'lim va tayyorgarlikni baholash) konsepsiyasida hamkorlik va vazifani mas'uliyat bilan bajarish ishga tayyorlik ko'nik-

maliari qatorida belgilangan ^[1]. Liderlikni rivojlantirish masalasi shu ko'nikmalarni o'quv jarayonida maqsadli shakllantirish bilan bog'liq.

Raqamli platforma faqat axborot olish va topshiriq yuklash uchun ishlatilsa, o'quvchiga guruh ishini tashkil etish imkoniyati berilmaydi. U vazifalarni taqsimlash, turli fikrlarni kelishtirish va umumiy qarorni asoslash tajribasini o'zlashtirmaydi. Liderlikka oid harakatlarni shakllantirish uchun raqamli muhit kasbiy muammoli topshiriq, hamkorlikda bajariladigan ish, o'zaro baholash va refleksiya bilan bog'lanishi lozim.

UNESCO-UNEVOC (YuNESKONing texnik va kasbiy ta'lim bo'yicha xalqaro markazi) materiallarida raqamli transformatsiya texnik vositalar, o'quv dasturi hamda o'qitish va o'rganish jarayonlari darajasida ko'rib chiqiladi ^[2]. Shuning uchun platforma tanlash bilan birga undagi pedagogik faoliyatni loyihalash ham zarur.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy yondashuvlar turli natijalarga yo'naltirilgan. Ayrim ishlar raqamli ko'nikmalarni, boshqalari hamkorlik sifati yoki jamoaviy faoliyatni boshqarishni o'rganadi. Ularning natijalarini liderlik kompetentligiga tatbiq etishda o'quvchiga qanday vakolat va mas'uliyat berilgani aniqlanishi kerak. Tashabbus ko'rsatish, vazifalarni taqsimlash, birgalikda qaror qabul qilish va guruh ishini baholash ushbu maqoladagi qiyoslash mezonlarini tashkil etadi. Maktab, oliy ta'lim va kasbiy ta'lim misollari o'z ta'lim bosqichi doirasida talqin qilinadi.

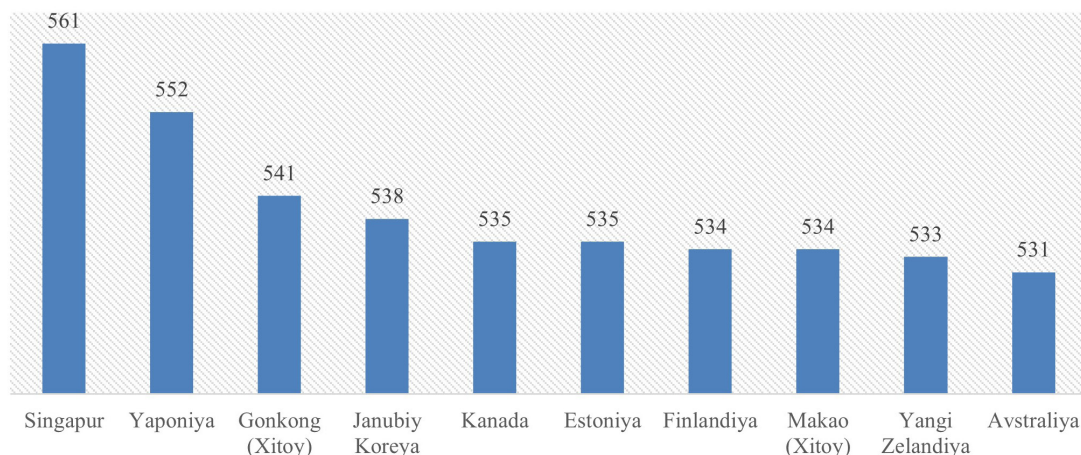
Maqsad xorijiy tajribadagi liderlik va hamkorlik mexanizmlarini qiyoslash hamda ularni O'zbekiston kasbiy ta'limida raqamli-kollaborativ faoliyatga moslashtirish imkoniyatlarini aniqlashdan iborat. Bunda raqamli-kollaborativ faoliyat deganda raqamli muhitda umumiy kasbiy vazifani hamkorlikda bajarish tushuniladi. Asosiy e'tibor topshiriqning kasbiy mazmuni, liderlik vazifalarining almashishi va har bir ishtirokchining hissasini baholashga qaratiladi.

Manbalar qiyosiy-pedagogik tahlil va kontent-tahlil orqali o'rganildi. Tanlash mezonlari liderlik yoki hamkorlik mexanizmining ochiq bayon qilinishi, ishtirokchining guruhdagi faol pozitsiyasi, qaror qabul qilish, vazifalarni muvofiqlashtirish, o'zaro baholash va refleksiyaning metodik o'rnidan iborat bo'ldi. Ilmiy maqolalar va mualliflik avtoreferatlari ta'lim tashkilotlarining rasmiy materiallari bilan qiyoslandi. Har bir manbada nazariy tushuncha, amaliy faoliyatni tashkil etish usuli, natijani tekshirish tartibi va kasbiy ta'limga moslashtirish chegarasi ajratildi. Bu qiyosiy tahlil bo'lib, mahalliy tajriba-sinov natijalari taqdim etilmaydi; taklif qilingan metodik yechim manbalardagi mexanizmlarni umumlashtirishga asoslanadi.

Liderlik kompetentligining jamoadagi amaliy ko'rinishlari umumiy maqsadni belgilash, fikrni asoslash, vazifalarni muvofiqlashtirish va qaror uchun mas'uliyat olishda kuzatiladi. PISA - Programme for International Student Assessment (O'quvchilarni xalqaro baholash dasturi) doirasida Collaborative Problem Solving (hamkorlikda muammoni hal qilish) 2015-yilda alohida yo'nalish sifatida baholangan. Unda 15 yoshli o'quvchilarning umumiy tushunishni shakllantirish, muammoni hal etish uchun tegishli harakatlarni bajarish va jamoa faoliyatini tashkil etish qobiliyatlari tekshirilgan ^[3]. Bu liderlikning bevosita o'lchovi emas; natijalar hamkorlikda muammo yechish darajasini ifodalaydi.

PISA-2015 natijalarida Singapurning o'rtacha ko'rsatkichi 561, Yaponiyaniki 552 ballni tashkil etgan. Gonkong (Xitoy) 541, Janubiy Koreya 538, Kanada 535, Estoniya 535, Finlandiya 534, Makao (Xitoy) 534, Yangi Zelandiya 533, Avstraliya 531.

■ PISA balli

1-rasm: PISA-2015da hamkorlikda muammoni hal qilish bo'yicha yuqori natija ko'rsatgan ta'lim tizimlari

Yaponiyada Tokkatsu (maxsus tarbiyaviy va jamoaviy faoliyat) o'quvchilarni sinf hayotidagi muammoni muhokama qilish, birgalikda rejalashtirish va qarorni bajarishga jalb etadi. Uning Misrga moslashtirilgan tajribasida Daily Coordinator (kunlik muvofiqlashtiruvchi) vazifasi barcha o'quvchilar o'rtasida navbatma-navbat almashadi. O'quvchi bir vaziyatda ishini tashkil etadi, boshqa vaziyatda jamoa a'zosi sifatida qatnashadi. EDU-Port Japan (Yaponiya ta'lim tajribasini xorijga tatbiq etish dasturi) materiallarida bu amaliyot liderlikni mas'uliyat sifatida o'rganish bilan izohlangan^[5]. Misrdagi sinf yig'ilishlari tahlili ham o'quvchilarning o'zaro bog'langan fikr bildirishi va takliflarni muhokama qilishda faolroq ishtirokini ko'rsatadi^[6]. Ushbu misol kasbiy ta'lim natijasi emas, ammo mas'uliyatni almashish mexanizmini tushuntirishga xizmat qiladi.

Singapurning Character and Citizenship Education (shaxsiy sifatlar va fuqarolik tarbiyasi) dasturida o'quvchining o'z fikrini bildirishi va faoliyatga egalik hissi alohida tamoyil sifatida belgilangan^[7]. Kasbiy ta'lim bosqichidagi Institute of Technical Education (Texnik ta'lim instituti)da Student Council (o'quvchilar kengashi) va Bridge Leaders (o'quvchilarga moslashishda ko'maklashuvchi yetakchilar guruhi) faoliyat yuritadi. O'quvchilar kengashi o'quvchilar bilan kollej rahbariyati o'rtasida aloqani ta'minlaydi; ishtirokchilar ta'lim muassasasi va boshqa tadbirlarda xizmat qilish hamda yetakchilik tajribasini oladi^[8]. Bu tuzilmalar o'quvchiga tengdoshlari bilan ishlash va tashkiliy mas'uliyatni bajarish imkonini beradi.

AQShda SkillsUSA (kasbiy ta'lim o'quvchilarining kasbiy mahorat va liderlikni rivojlantirish tashkiloti) kasbiy tayyorgarlikni shaxsiy va ish joyiga oid ko'nikmalar bilan birlashtiradi. Uning SkillsUSA Framework (ko'nikmalar tizimi)da kommunikatsiya, qaror qabul qilish, jamoada ishlash, rejalashtirish, tashkil etish va liderlik belgilangan^[9]. O'quvchi boshqaradigan faoliyatda ushbu ko'nikmalarni amalda bajarish uchun sharoit yaratiladi. Yaponiya, Singapur va AQSh misollarini birlashtiradigan jihat o'quvchiga tashkiliy vazifa va mas'uliyat berishdir. Kasbiy ta'limga moslashtirishda guruh sardorini doimiy belgilash o'miga, har bir topshiriqda muvofiqlashtiruvchi vazifasini boshqa ishtirokchiga o'tkazish mumkin. Bunda rol bilan birga qaror qabul qilish vakolati ham almashishi kerak.

J. Karson, P. Tesluk va J. Marrone shared leadership (taqsimlangan liderlik)ni jamoa a'zolarining bir-biriga ko'rsatadigan o'zaro ta'siri sifatida izohlaydi. Mualliflar 59 ta konsalting jamoasini o'rganib, umumiy maqsad, o'zaro qo'llab-quvvatlash va har bir a'zoning fikr bildirish imkoniyati taqsimlangan liderlik bilan bog'liqligini aniqlagan^[10]. Bu yondashuvda liderlik vazifalari faqat rasmiy rahbarda to'planmaydi. Vazifaning talabi va ishtirokchilarning hissasiga qarab ta'sir jamoa ichida taqsimlanadi. Kasbiy ta'limda ushbu qarash guruh a'zolariga tashabbus ko'rsatish va qarorni muvofiqlashtirish imkoniyatini berishni asoslaydi.

L. D'Innochenso, J. Matyo va M. Kukenberger 3 198 ta jamoani qamrab olgan 50 ta ta'sir o'lchamini meta-tahlil qilib, taqsimlangan liderlik bilan jamoa natijadorligi o'rtasida ijobiy bog'lanish borligini ko'rsatgan^[11]. Guruh ichidagi ta'sir aloqalarining tuzilishini hisobga olgan o'lchovlarda bog'lanish a'zolarining umumlashtirilgan baholariga asoslangan o'lchovlarga nisbatan kuchliroq bo'lgan. Bu natija liderlikni baholashda faqat "kim lider?" degan savol bilan cheklanmaslikni asoslaydi. Kim qarorni boshlagani, kim boshqa a'zolar fikrini birlashtirgani va kim jarayonni muvofiqlashtirganini ham qayd etish lozim. Meta-tahlildagi ijobiy bog'lanish rotatsion liderlikning har qanday o'quv sharoitida samarali bo'lishini o'z-o'zidan isbotlamaydi.

A. Fidalgo-Blanco, M. L. Seyn-Echaluse, F. J. Garsiya-Penyalvo va A. M. Balbining ishida 237 nafar talaba va 40 ta jamoaning uch o'quv yilidagi faoliyati sifat jihatidan tahlil qilingan. Comprehensive Teamwork Competency Formation Model (jamoada ishlash kompetensiyasini kompleks shakllantirish modeli) asosida talabalar jamoa ehtiyojiga qarab liderlik vazifalarini ajratgan va taqsimlagan. An'anaviy, masofaviy va yana auditoriyadagi ta'lim davrlari qiyoslangan^[12]. Natija liderlik vazifalarini turli ta'lim shakllarida tashkil etish mumkinligini ko'rsatadi. Bu oliy ta'lim misoli bo'lgani uchun uni kasbiy ta'limga ko'chirishda topshiriq murakkabligi, o'quvchilarning yoshi va raqamli tayyorgarligi hisobga olinishi kerak.

E. H. Esxyoys va hammualliflar Niderlandiyadagi 198 nafar birinchi bosqich kasbiy ta'lim o'quvchisini kompyuter yordamidagi hamkorlik muhitida uch kishilik guruhlariga birlashtirgan. O'quvchilar elektrga oid vazifalarni bajargan. Uch sharoit qiyoslangan:

- hamkorlik bo'yicha ko'rsatma va onlayn refleksiya vositasi;
- faqat ko'rsatma;
- ko'rsatma ham, vosita ham berilmagan holat.

Refleksiya vositasi o'zini va tengdoshini baholash hamda maqsad belgilashni qamrab olgan. Chat ma'lumotlari 92 nafar, bilim testlari 87 nafar ishtirokchi bo'yicha tahlil qilingan; ko'rsatma va vosita birga qo'llangan sharoitda hamkorlik xulqi va sohaviy bilim o'sishi yaxshiroq bo'lgan^[13]. Shuning uchun umumiy ishtirokchilar sonini barcha natijalar tahlilidagi tanlanma hajmi bilan tenglashtirish mumkin emas.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Esxyoys ishining metodik ahamiyati hamkorlikni aniq harakatlar orqali boshqarishida ko'rinadi. O'quvchi o'z hissasini baholaydi, tengdoshining ishtirokini ko'radi va keyingi ish uchun maqsad belgilaydi. Liderlikni rivojlantirishda shu baholashga tashabbus, vazifalarni kelishish va guruh qarorini muvofiqlashtirish mezonlarini qo'shish mumkin. Bu taklif manbadagi hamkorlik metodikasini liderlik vazifalariga moslashtirishdir; Esxyoys ishida rotatsion liderlik samarasi alohida tekshirilmagan ^[13].

S. Yarvelya, H. Yarvenoya, J. Malmberg va hammualliflar socially shared regulation of learning (ta'lim faoliyatini birgalikda boshqarish) orqali hamkorlik jarayonini tushuntiradi. Guruh a'zolari umumiy maqsadni angelaydi, ish jarayonini kuzatadi va harakatlarini muvofiqlashtiradi. Kompyuter yordamidagi hamkorlik vositalari o'quvchilarning o'z faoliyati va guruh ishi haqidagi xabardorligini qo'llab-quvvatlash uchun loyihalanishi kerak ^[14].

J. Isohyatyalya, H. Yarvenoya va S. Yarvelya videoma'lumotlarni tahlil qilib, birgalikda boshqarish va ijtimoiy o'zaro ta'sirdagi ishtirokning bog'liqligini o'rgangan ^[15]. Liderlikka moslashtirishda bu qarash guruhdagi qiyinchilikni payqash, umumiy maqsadga qaytish va zarur holda ish usulini o'zgartirish vazifalarini ajratishga yordam beradi.

O. V. Yevtixovning ijtimoiy-kognitiv modeli liderlik salohiyatini shaxsning imkoniyatlari, guruh bilan munosabati va tashkiliy vaziyat doirasida ko'rib chiqadi ^[16, 150–156-b.]. Ushbu nazariy qarashda guruhga ta'sir qilish shaxsiy sifatlar bilan birga talqin etiladi. Kasbiy ta'lim uchun bundan chiqadigan metodik xulosa liderlikni faqat o'quvchining o'zini baholashi orqali aniqlamaslikdir. Anketa natijasini kasbiy topshiriqda kuzatilgan harakatlar bilan qiyoslash mumkin: o'quvchi tashabbus oldimi, guruh fikrini kelishtirdimi, vazifa bajarilishini muvofiqlashtirdimi? Bu baholash tartibi model asosidagi moslashtirish bo'lib, mazkur maqolada tayyor diagnostik metodika sifatida taqdim etilmaydi.

V. Yu. Salyaxov liderlik sifatlarini kasbiy tayyorgarlik davomida shakllanadigan dinamik tuzilma sifatida talqin qiladi. U individual liderlik, boshqaruv liderligi va kommunikativ-prognostik kompetensiyalarni ajratadi. Shakllantirish jarayoni yo'naltirish, faoliyatga jalb etish va liderlik tajribasini boyitish bosqichlarida tashkil qilingan. Individual tashabbus, boshqaruv qarori va muloqotni talab qiladigan pedagogik vaziyatlar loyiha, o'yin va treninglar bilan qo'llab-quvvatlangan ^[17]. Bu yondashuv liderlik vazifalarini kasbiy tayyorgarlik mazmuniga kiritish imkonini beradi. Raqamli hamkorlikda bunday vaziyat umumiy kasbiy topshiriq doirasida fikrlarni kelishish va jamoa qarorini ishlab chiqishga aylantirilishi mumkin.

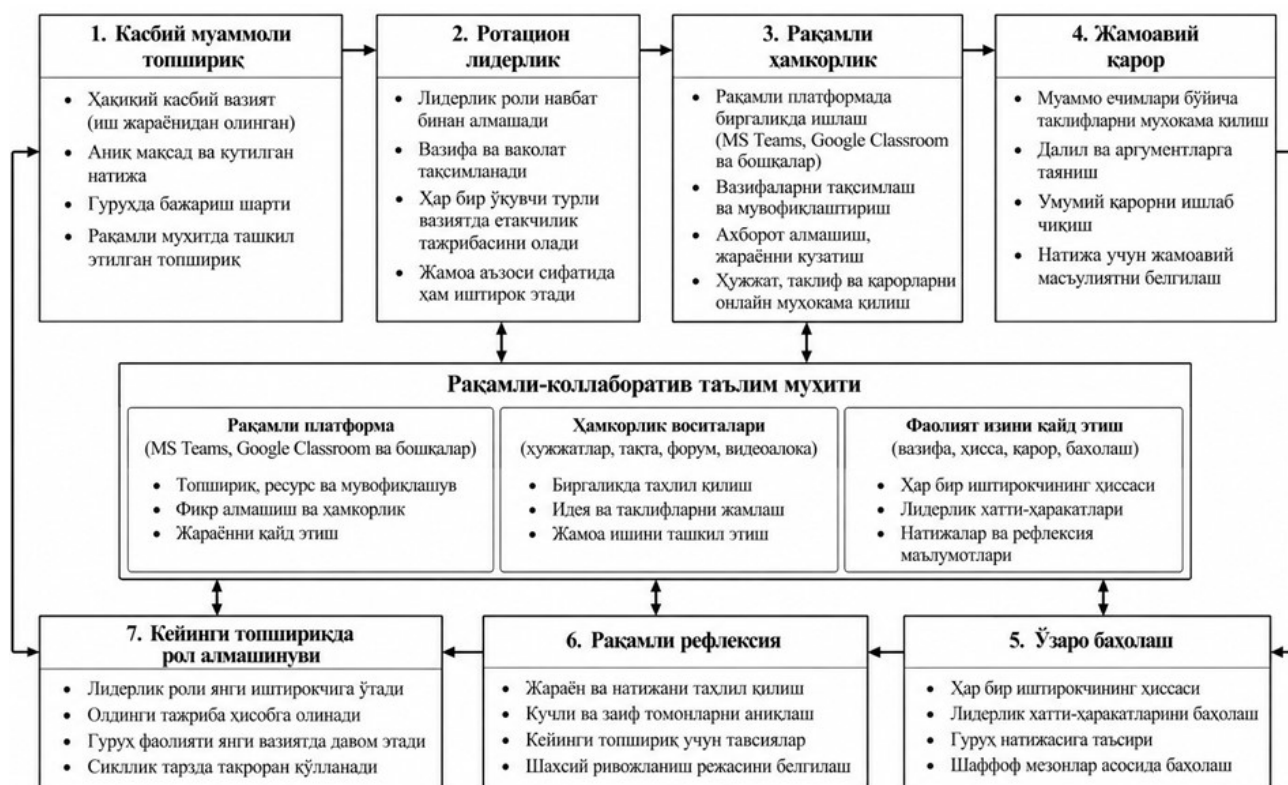
A. V. Avdeeva liderlik kompetensiyalarini shakllantirish jarayonining kognitiv, motivatsion, operatsional va baholash-refleksiv komponentlarini asoslagan. Liderlik sifatleri intellektual, tashkilotchilik, ijrochilik va ijtimoiy-kommunikativ guruhlariga ajratilgan. Muallif nazariy tahlil bilan birga kuzatish, anketa, so'rov, faoliyat natijalarini tahlil qilish va pedagogik tajriba-sinovdan foydalangan ^[18]. Baholash-refleksiv komponent o'quvchining bajargan ishini tahlil qilishini liderlik tayyorgarligining bir qismi sifatida ko'rishga yordam beradi. Ammo ushbu ishda raqamli hamkorlik va rollarning muntazam almashishi yagona maxsus mexanizm sifatida tekshirilmagan.

E. V. Kemmet va A. N. Mixaylova 2025-yilda talabalarning ilmiy faoliyatini taqsimlangan boshqarishga oid 38 ta rus va ingliz tilidagi nashrni tahlil qilgan. Mualliflar binar, subsidiar, matritsali va partisipativ boshqaruv modellarini qiyoslab, markazlashuvni kamaytirish va talabalarni qaror qabul qilishga jalb etish imkoniyatlarini ko'rsatgan ^[19, 48-b.]. Shared management (taqsimlangan boshqaruv) vakolatlarining tashkiliy taqsimlanishiga, shared leadership (taqsimlangan liderlik) esa ishtirokchilar o'rtasidagi ta'sir va mas'uliyatga taalluqli. Bu ish kasbiy ta'lim uchun tayyor o'qitish metodi emas. U rotatsion liderlikda rol nomi bilan birga qaror qabul qilish vakolati va javobgarlikni ham almashtirish zarurligini tushuntirishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

D. Luengo-Aravena, P. Kabelo va B. Rodrigues-Milomens Bachino Chiling texnik va kasbiy oliy ta'lim talabalarini raqamli ko'nikmalariga ko'ra yuqori, o'rta va past tayyorgarlik guruhlariga ajratgan. Onlayn hamkorlikda muammo yechish topshirig'idan keyin guruh jarayonini baholash va hamkorlikdan qoniqish qiyoslangan. Raqamli ko'nikmasi past ishtirokchilar hamkorlik jarayonini ham pastroq baholagan ^[20]. Shuning uchun platformadagi sust ishtirokni darhol liderlik kompetentligining pastligi deb talqin qilish mumkin emas. Metodikani qo'llashdan oldin o'quvchilarga umumiy hujjatda ishlash, fikr qoldirish va vazifa holatini belgilash bo'yicha zarur raqamli tayyorgarlik berilishi lozim.

Ko'rib chiqilgan ishlar liderlik jarayonining turli bo'g'inlarini ochib beradi. Yevtixov shaxs va guruh munosabatini, Salyaxov kasbiy-pedagogik vaziyatni, Avdeeva kompetensiyani shakllantirish komponentlarini tushuntiradi. Karson va hammualliflar ta'sirning jamoa ichida taqsimlanishini, Fidalgo-Blanco va hammualliflar esa liderlik vazifalarini ta'lim guruhida bo'lishish imkonini ko'rsatadi. Esxyoys hamkorlikni baholash va refleksiya bilan qo'llab-quvvatlaydi; Yarvelya maktabi guruh faoliyatini birgalikda boshqarishni izohlaydi. 2-rasmda ushbu yondashuvlarni kasbiy ta'limga moslashtirishdagi asosiy bog'lanishlar umumlashtirilgan.

2-rasm: Xorijiy tajribadagi asosiy yondashuvlar

Metodik yechimda kasbiy muammo guruhga qoʻyiladi va bir oʻquvchi muvofiqlashtirish vazifasini oladi. Guruh raqamli muhitda vazifalarni kelishadi, takliflarni muhokama qiladi va umumiy qarorni qayd etadi. Har bir ishtirokchining bajargan ishi va qarorga qoʻshgan hissasi koʻrinadigan boʻlishi kerak. Oʻzaro baholashda ish natijasi bilan birga tashabbus, fikrlarni kelishtirish va masʼuliyatni bajarish kuzatiladi. Refleksiyada qaysi qaror samarali boʻlgani, qayerda muvofiqlashtirish uzilgani va keyingi topshiriqda nimani oʻzgartirish kerakligi muhokama qilinadi. Keyingi topshiriqda liderlik vazifasi boshqa aʼzoga oʻtadi. Shu tartib oʻquvchilarning yetakchilik va jamoa aʼzosi sifatida ishlash tajribasini navbatma-navbat egallashiga sharoit yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xorijiy tajribani kasbiy taʼlimga moslashtirishda oʻquvchiga beriladigan vazifa, vakolat va masʼuliyat asosiy oʻrin tutadi. Raqamli muhit umumiy qaror va har bir aʼzoning hissasini qayd etishga, oʻzaro baholash va refleksiya esa keyingi faoliyatni tuzatishga xizmat qilishi kerak. Kasbiy muammoli topshiriqni rotatsion liderlik bilan bogʻlash har bir oʻquvchiga guruh ishini tashkil etish tajribasini berish imkonini yaratadi. Taklif qilingan mexanizmning Oʻzbekiston kasbiy taʼlimidagi samarasi alohida tajriba-sinovda tekshirilishi lozim; koʻrib chiqilgan xorijiy natijalar bu samarani oldindan tasdiqlamaydi.

Men metodik bosqichlarni aniq raqamlayman

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. OECD. PISA Vocational Education and Training (VET): Assessment and Analytical Framework (Kasbiy taʼlim va tayyorgarlikni baholashning tahliliy asoslari). Paris: OECD Publishing, 2024. DOI: 10.1787/b0d5aaf9-en.
2. UNESCO-UNEVOC. Digital Transformation (Raqamli transformatsiya). URL: <https://connect.unevoc.unesco.org/home/Digital+Transformation+in+TVET> (murojaat sanasi: 05.10.2026).
3. OECD. PISA 2015 Results. Volume V. Collaborative Problem Solving (PISA–2015 natijalari. V jild. Hamkorlikda muammoni hal qilish). Paris: OECD Publishing, 2017. DOI: 10.1787/9789264285521-en.
4. National Center for Education Statistics. PISA 2015 Results. Collaborative Problem Solving. Average Scores (PISA–2015da hamkorlikda muammoni hal qilish boʻyicha oʻrtacha ballar). URL: <https://nces.ed.gov/surveys/pisa/pisa2015/pisa2015highlights-12.asp> (murojaat sanasi: 05.10.2026).
5. Nakajima M. A Practice Ground for a “Miniature Society” Taking Root in Egypt (Misrda shakllanayotgan “kichik jamiyat” uchun amaliy muhit). EDU-Port Japan, 23.12.2025. URL: <https://www.eduport.mext.go.jp/en/journal/needs-seeds-en/egypt-tokkatsu-2025-2/>.

6. EDU-Port Japan. What benefits has the overseas expansion of Tokkatsu brought to Egypt, and what does it mean for Japan? (Tokkatsuning xorijga tatbiqi Misrga qanday natijalar berdi va Yaponiya uchun nimani anglatadi?). 07.05.2025. URL: <https://www.eduport.mext.go.jp/en/journal/project-en/tsukuba-univ-2025-2/>.
7. Ministry of Education Singapore. Character and Citizenship Education Syllabus. Primary (Boshlang'ich ta'limda shaxsiy sifatlar va fuqarolik tarbiyasi dasturi). 2021. URL: <https://www.moe.gov.sg/-/media/files/syllabus/2021-primary-character-and-citizenship-education.ashx>.
8. Institute of Technical Education. Student Development / CCA (O'quvchilarni rivojlantirish va qo'shimcha ta'lim faoliyati). URL: <https://www.ite.edu.sg/about-ite/colleges/college-central/student-development-and-cca/> (murojaat sanasi: 05.10.2026).
9. SkillsUSA. SkillsUSA Framework (SkillsUSA ko'nikmalar tizimi). URL: <https://www.skillsusa.org/who-we-are/skillsusa-framework/> (murojaat sanasi: 05.10.2026).
10. Carson J. B., Tesluk P. E., Marrone J. A. Shared leadership in teams: An investigation of antecedent conditions and performance (Jamoalarda taqsimlangan liderlikning shakllanish shartlari va natijadorligi). *Academy of Management Journal*. 2007. Vol. 50, No. 5. P. 1217–1234. DOI: 10.5465/amj.2007.20159921.
11. D'Innocenzo L., Mathieu J. E., Kukenberger M. R. A meta-analysis of different forms of shared leadership-team performance relations (Taqsimlangan liderlik va jamoa natijadorligi bog'lanishlarining meta-tahlili). *Journal of Management*. 2016. Vol. 42, No. 7. P. 1964–1991. DOI: 10.1177/0149206314525205.
12. Fidalgo-Blanco Á., Sein-Echaluce M. L., García-Peñalvo F. J., Balbín A. M. How to share the leadership competence among the team members in active learning scenarios: Before, during and after COVID-19 pandemic (Faol ta'limda liderlik kompetensiyasini jamoa a'zolari o'rtasida taqsimlash). *Heliyon*. 2023. Vol. 9, No. 8. Article e18996. DOI: 10.1016/j.heliyon.2023.e18996.
13. Eshuis E. H., ter Vrugte J., Anjewierden A., Bollen L., Sikken J., de Jong T. Improving the quality of vocational students' collaboration and knowledge acquisition through instruction and joint reflection (Ko'rsatma va birgalikdagi refleksiya orqali kasbiy ta'lim o'quvchilarining hamkorligi va bilim o'zlashtirishini yaxshilash). *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*. 2019. Vol. 14, No. 1. P. 53-76. DOI: 10.1007/s11412-019-09296-0.
14. Järvelä S., Kirschner P. A., Panadero E., Malmberg J., Phielix C., Jaspers J., Koivuniemi M., Järvenoja H. Enhancing socially shared regulation in collaborative learning groups: Designing for CSCL regulation tools (Hamkorlik guruhlarida ta'lim faoliyatini birgalikda boshqarishni qo'llab-quvvatlovchi vositalarni loyihalash). *Educational Technology Research and Development*. 2015. Vol. 63, No. 1. P. 125-142. DOI: 10.1007/s11423-014-9358-1.
15. Isohäätä J., Järvenoja H., Järvelä S. Socially shared regulation of learning and participation in social interaction in collaborative learning (Hamkorlikda o'qishda ta'lim faoliyatini birgalikda boshqarish va ijtimoiy muloqotda ishtirok). *International Journal of Educational Research*. 2017. Vol. 81. P. 11-24. DOI: 10.1016/j.ijer.2016.10.006.
16. Евтихов О. В. Структурная социально-когнитивная модель лидерского потенциала организационного лидера (Tashkiliy lider salohiyatining tuzilmaviy ijtimoiy-kognitiv modeli). *Психология. Журнал Высшей школы экономики*. 2011. Т. 8, № 1. С. 150-156. URL: <https://psy-journal.hse.ru/2011-8-1/29336394.html>.
17. Салыхов В. Ю. Формирование лидерских качеств студентов на опыте подготовки менеджеров (Menejerlar tayyorlash misolida talabalarning liderlik sifatlarini shakllantirish): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Волгоград, 2008. URL: <https://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-08/dissertaciya-formirovanie-liderskih-kachestv-studentov>.
18. Авдеева А. В. Формирование лидерских компетенций в процессе профессионального становления специалиста в вузе (Oliy ta'limda mutaxassisning kasbiy shakllanishi jarayonida liderlik kompetensiyalarini shakllantirish): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Тамбов, 2010. URL: <https://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-08/dissertaciya-formirovanie-liderskih-kompetentsiy-v-protssesse-professionalnogo-stanovleniya-spetsialista-v-vuze>.
19. Кеммет Е. В., Михайлова А. Н. Модель распределенного управления научно-исследовательской деятельностью студентов (Talabalarning ilmiy faoliyatini taqsimlangan boshqarish modeli). *Известия высших учебных заведений. Социология. Экономика. Политика*. 2025. Т. 18, № 1. С. 48-60. DOI: 10.31660/1993-1824-2025-1-48-60.
20. Luengo-Aravena D., Cabello P., Rodriguez-Milhomens Bachino B. Online collaborative problem-solving as a tangible outcome of digital skills in technical and vocational higher education (Texnik va kasbiy oliy ta'limda raqamli ko'nikmalarining natijasi sifatida onlayn hamkorlikda muammoni yechish). *Computers & Education*. 2024. Vol. 218. Article 105079. DOI: 10.1016/j.compedu.2024.105079.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.